

УДК: 338.28:330.34

*О.І. Галушко; Г.В. Разумова, к.е.н.;
С.В. Іванов, д.е.н.*

ВЕНЧУРНЕ ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

АНОТАЦІЯ

Проаналізовано динаміку та джерела фінансування інновацій. Визначені проблеми і перспективи розвитку венчурних інвестицій. Запропоновані заходи щодо активізації венчурного інвестування в будівельну галузь України.

Ключові слова: інновації, венчурне інвестування, ризики, конкурентоспроможність, державна підтримка.

Актуальність проблеми. Конкурентне позиціонування України в глобальному економічному середовищі в значній мірі залежить від здатності українських підприємств ефективно і вчасно інтегруватись в Європейський інноваційний простір, в якому найважливішими факторами є інтелектуальний капітал та сприятливе бізнес-середовище. Отже проблема створення середовища, що сприятиме виробництву інноваційних продуктів та залученню венчурних інвестицій є вкрай актуальною для нашої держави.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні та методологічні засади венчурного інвестування були закладені західними вченими, зокрема П. Джонсоном, П. Друкером, Н. Лайангом, Х. Чесброу, Дж. Сабарінатха та ін. Також проблемам функціонування венчурного капіталу присвячені роботи вітчизняних вчених, зокрема: Л. Антонока, Б. Буркинського, П. Гулькіна, С. Ємельянова, П. Ковалишина, Т. Косовой, І. Рудаковой, М. Чумаченко, М. Шарко та ін.

Проблемам розвитку та ефективності функціонування будівельної галузі України присвячені роботи таких вчених, як: В. Анін, І. Молчанов, Т. Одаренко, Р. Подольський, О. Шевчук та інші. В роботах українських авторів багато уваги приділяється питанням ефективності будівельного виробництва та механізмам його фінансування, перспективам розвитку галузі, забезпеченню будівельної галузі

різними видами ресурсів та ін. Але питання інноваційного розвитку галузі не є достатньо дослідженим.

Мета. Ми вважаємо за потрібне приділити особливу увагу інноваційній складовій будівельної галузі, визначити проблеми і перспективи розвитку венчурних інвестицій та запропонувати заходи щодо активізації венчурного інвестування в будівельну галузь України.

Основний матеріал. Передумовою виникнення специфічного венчурного сектору економіки став швидкий розвиток науково-технічного прогресу та переходу до інформаційного суспільства. При цьому ключовими факторами конкурентоспроможності економіки стали не тільки генерація інновацій, а й їх практична спрямованість, доступність фінансових ресурсів та якомога швидше впровадження в діяльність підприємств. Характерною особливістю венчурного інвестування є високий рівень невизначеності та ризиків, та відповідно високий рівень доходності венчурних проектів. Вітчизняні вчені також зазначають наступні особливості венчурного інвестування, притаманні будівельній галузі України та іншим галузям промисловості: у багатьох випадках інновації вимагають значних капітальних вкладень із тривалим терміном окупності; в українських підприємств бракує практичного досвіду управління інноваційними проектами; механізми державної підтримки інноваційної діяльності є слабкими та не відповідають вимогам часу.

В останні роки в Україні почали створювати умови для розвитку інноваційної діяльності — було створено основи нормативно-правової бази та механізмів реалізації інноваційної політики, а також умови для розвитку відповідної інфраструктури. Але рівень інноваційної активності в Україні більшість фахівців-науковців визначають як кризовий. Останні статистичні дані свідчать про відсутність значного зростання інноваційної активності промислових підприємств. В останні роки, більше 80% промислових підприємств не займалися інноваційною діяльністю як такою [1, с.115]. Кількість організацій, що виконують наукові дослідження зменшилась, що призвело до скорочення числа вчених. Пенсійна реформа 2015 р., зокрема обмеження пенсій працюючим пенсіонерам-науковцям, призвела до їх масового

відтоку з наукових установ та вищих учбових закладів.

Матеріально-технічна база наукових організацій є незадовільною. Близько 70% парку наукового обладнання перебуває в експлуатації більше 10 років, в тому числі чверть — більше 20 років. В таких умовах, говорити про розвиток дослідницької та інноваційної діяльності досить складно. Важливою умовою для реалізації таких інвестиційних та інноваційних заходів є залучення необхідних фінансових ресурсів.

Показники будівництва в Україні також є незадовільними. Основні фонди будівництва зношені майже на 60%, забезпеченість населення житлом у 3-5 разів менше ніж у європейських країнах, будинки не відповідають сучасним вимогам енергоефективності. Інноваційна діяльність будівельних підприємств та розробка нових технологій та продукції не мають сталої тенденції розвитку, здійснюються стихійно без належного обґрунтування. В той самий час в Україні такі галузі, як будівництво, переробка сільгосппродукції, харчова промисловість є найбільш привабливими для венчурних фондів, при цьому інноваційна складова таких інвестиційних проєктів часто є незначною. Тоді як у США та країнах ЄС сама суть венчурних проєктів передбачає інвестиції в інноваційні наукомісткі продукти та технології.

Згідно зі статистичними даними, основним джерелом фінансування інновацій в Україні є власні кошти підприємств (у різні роки — від 60% до більше ніж 80% від загального обсягу видатків на ці цілі). Фінансова підтримка інно-

ваційної діяльності підприємств за рахунок коштів державного бюджету як і раніше є дуже низькою [2].

В Законі України "Про наукову та науково-технічну діяльність" визначено, що обсяги фінансування науки мають становити не менш ніж 1,7% ВВП. Як свідчать статистичні данні (рис. 1) у 2014р. загальне фінансування НДР складало лише 41% від визначеного Законом обсягу [2].

Поточні показники фінансування науки в Україні є значно нижчими за світові стандарти, що є причиною подальшого посилення технологічного відставання української економіки від провідних економік світу [3]. В результаті політики уряду стосовно науки від 1991 року до сьогодення Україна отримала наступні тривожні результати, які притаманні будівельній галузі та іншим галузям промисловості [4]. Кількість працівників в інноваційній сфері в Україні зменшилась в 3,3 рази, тоді як у США і ЄС вона збільшилась приблизно в 2 рази, а у Південно-Східній Азії — в 4 рази. Чисельність дослідників в галузі технічних наук в Україні скоротилися в 3,5 рази. Водночас, їх чисельність у галузі політичних наук збільшилась в 5,6 разів, в юридичних науках — в 3,5 рази.

Важко переоцінити роль будівництва в розвитку інноваційної економіки, адже галузь будівництва є не тільки суб'єктом впровадження інноваційних продуктів і технологій, а і створює інфраструктурну базу інновацій — розбудовує кластери, технологічні та індустріальні парки та ін. Проблему модернізації вітчизняної будівельної галузі неможливо вирішити без значних інвестицій, насамперед венчурних (рис. 2).

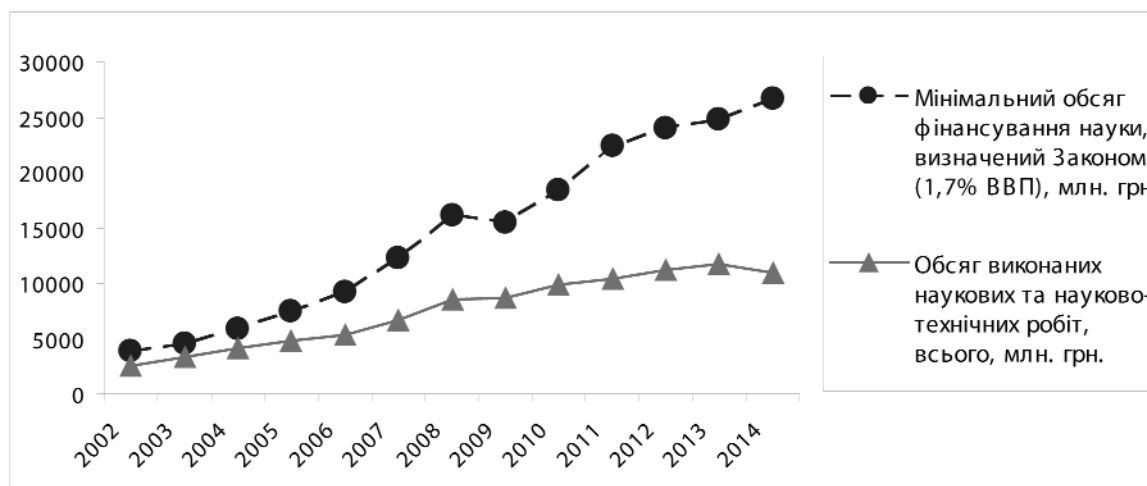

Рис. 1. Динаміка фінансування НДР в Україні (за даними Держкомстату)

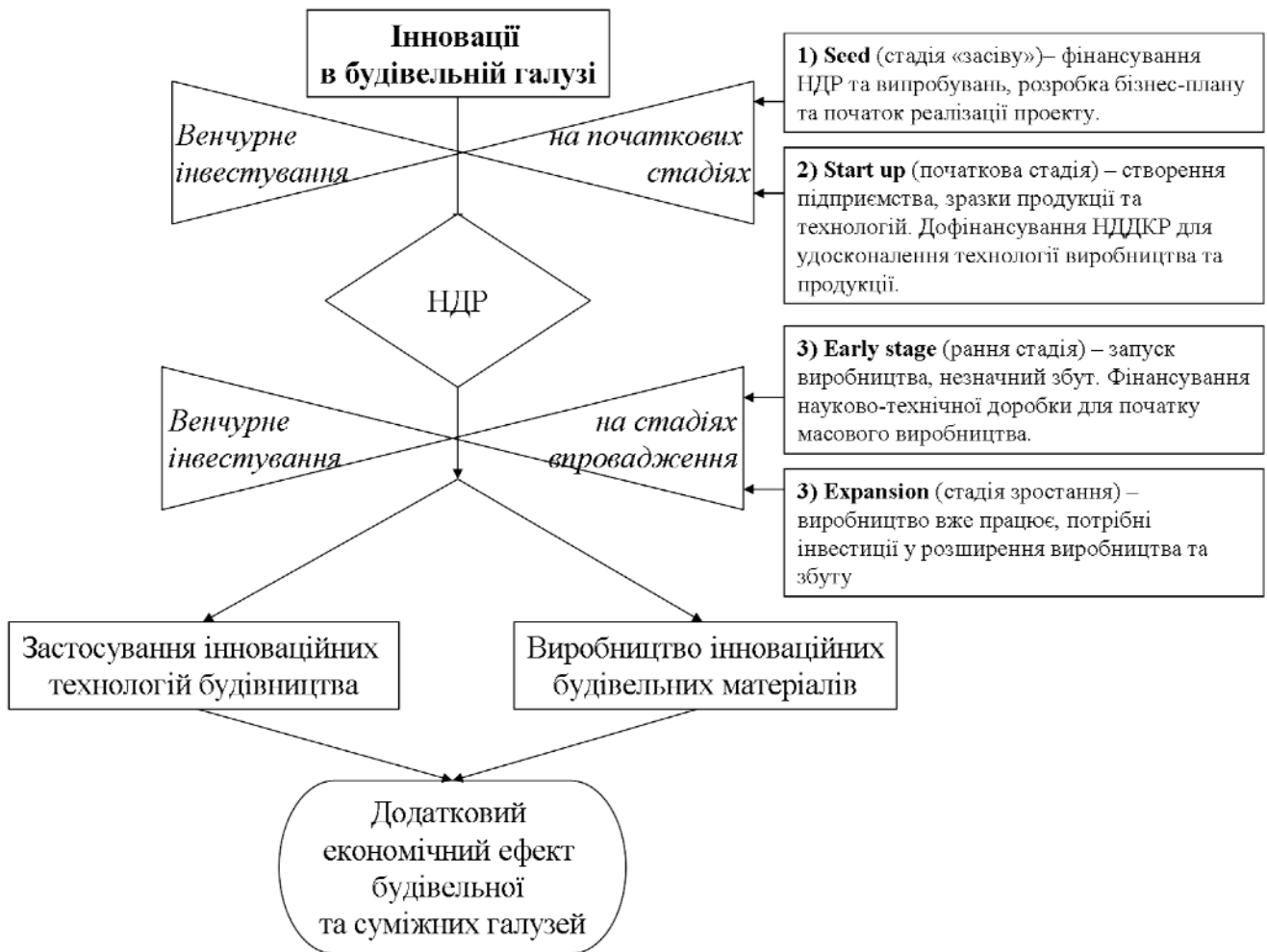

Рис. 2. Роль венчурного інвестування у розвитку будівельної галузі

Інновації дозволяють будівельним організаціям досягати максимального економічного ефекту при використанні мінімальних матеріальних і трудових витрат, дозволяють виробляти більше продукції на кожному рівні використання ресурсів. Це робить підприємства більш конкурентоспроможними.

До того ж інноваційний розвиток будівельної галузі буде стимулювати розвиток суміжних галузей промисловості, а також подальші дослідження у сфері створення нових матеріалів з метою імпортозаміщення.

Для інноваційного розвитку будівельної галузі мають бути вирішені проблеми ефективного захисту інтелектуальної власності та створення механізмів венчурного інвестування, у т.ч. з використанням економічних стимулів (пільгового оподаткування, виділення землі під розбудову технопарків та бізнес-інкубаторів та ін.), створення ефективної системи трансферу технологій.

Також необхідно створити ефективну систему

фінансування наукових досліджень, у якій приватний капітал міг би залучатись поряд із державними коштами (наприклад у формі державно-приватного партнерства). На початковому етапі проведення досліджень доцільно доручати державним науковим та науково-освітнім установам, що мають відповідну базу, а загальне управління проектами – приватним компаніям. У подальшому має бути створена кластерна модель інноваційного розвитку галузей, яка забезпечить ефективну взаємодію наукового середовища та бізнесу.

Висновки. 1. Венчурне інвестування в Україні не є розвиненим. Серед причин слід відзначити відсутність відповідної інституціональної структури та ефективної державної підтримки, високі ризики традиційного бізнесу, та високі ставки по банківських депозитах, що не стимулюють громадян та компанії вкладати накопичені кошти в бізнес.

Також критично незадовільним є рівень використання інноваційного потенціалу держави. В умовах жорсткої економічної кризи, яка поставила

на межу виживання машинобудування та інші галузі промисловості, саме інновації мають стати рушійною силою економіки. Україна має подолати структурний дисбаланс, у якому наразі переважають низько технологічні галузі, які вже не здатні забезпечити конкурентоспроможність національної економіки та власну ефективність. Першим кроком вирішення проблеми має стати переорієнтація державної політики на підтримку наукомістких галузей та створення сприятливого середовища для інноваційного розвитку.

2. Венчурні інвестиції є сучасною та однією з найбільш ефективних форм розвитку будівельної галузі, адже вони передбачають впровадження інноваційних розробок та досягнень науково-технічного прогресу. Впровадження інновацій при будівництві житла дозволяє не тільки отримати додатковий економічний ефект, а й вирішувати важливу соціальну проблему забезпечення населення житлом та модернізації застарілого житлового фонду.

3. Для ефективного розвитку будівельної галузі необхідно створити таке середовище, яке буде сприяти переорієнтації інвесторів від швидких низькоякісних девелоперських проектів на інноваційні, зокрема на виробництво нових будівельних матеріалів (у т.ч. з метою експорту до ЄС) та використання інноваційних технологій будівництва, які дозволяють скоротити витрати та підвищити енергоефективність та строк функціонування будівель.

ЛІТЕРАТУРА

1. Герасимова І. Ю. *Інноваційний розвиток економіки як основа економічної безпеки України // Проблеми і перспективи інноваційного розвитку*

економіки України : мат. Міжнар. наук.-практ. конф. -Д.: НГУ, 2012. — Т. I. — с. 115-116.

2. *Наукова та інноваційна діяльність в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.*

3. *Інформаційні матеріали "Про стан та законодавче забезпечення фінансування наукової і науково-технічної діяльності" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=54892>*

4. *Мазур А. Наука України: цифри, факти и проблеми [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.kt.kharkov.ua/_upload/file/-/nauka_ukrainy.pdf*

АННОТАЦІЯ

Проаналізована динаміка і джерела фінансування інновацій. Визначені проблеми і перспективи розвитку венчурних інвестицій. Предложено заходи активізації венчурного інвестування в будівельну галузь України.

Ключевые слова: інновації, венчурне інвестування, ризики, конкурентоспроможність, державна підтримка.

ANNOTATION

The dynamics of innovation financing and its sources are analyzed. The problems and prospects of venture capital investments development are identified. The measures of venture capital investment activation in the civil engineering industry of Ukraine are offered.

Keywords: innovations, venture capital investment, risks, competitiveness, governmental support.